

วิธีศึกษาและรวบรวมข้อมูล

ก. ลักษณะของประชากรที่เป็นตัวอย่าง ในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการสมรสกับการเจริญพันธุ์ของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้ นั้น อาศัยข้อมูลจากการศึกษาเรื่อง "ความรู้ ทัศนคติและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับอนามัยครอบครัว" ของสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี ซึ่งทำการสำรวจชาวชนบทไทยมุสลิมในภาคใต้ จังหวัดยะลา เมื่อ พ.ศ. 2511 โดยทำการสำรวจจำนวน 2 อำเภอ ใช้เวลาในการสำรวจระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง เดือนกันยายน ในปีเดียวกัน

ข. กลุ่มตัวอย่างของข้อมูล สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี ได้สำรวจชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ โดยการเลือกประชากร 2 ตำบล ซึ่งอยู่ในเขตของจังหวัดยะลา ได้แก่ตำบลบางโงยซีแฉะ อำเภอยะหา และตำบลบือม็ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ซึ่งทั้ง 2 ตำบลอยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปคนละทิศทางประมาณ 25 กิโลเมตร การที่เลือกตำบลทั้งสองดังกล่าว เพราะสภาพหมู่บ้านไม่กระจุกกระจายมากนัก สะดวกต่อการคมนาคมและการสำรวจ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีอาชีพทำสวนยางและทำนา มีการศึกษาภาษาไทยน้อยมาก และพูดภาษามาเลย์เป็นภาษาในชีวิตประจำวัน

ครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างนั้นมีทั้งสิ้น 208 ครัวเรือน ในจำนวนดังกล่าวนี้ปรากฏว่าย้ายถิ่นออกไป หรือไม่อยู่บ้านหลังจากการติดตามแล้ว 2 ครั้ง จำนวน 74 ครัวเรือน มีประชากรที่ถูกเจมนับทั้งหมด 3,924 คน ได้ทำการสัมภาษณ์สตรี 502 ราย และชาย 153 ราย แต่ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้จำนวนสตรีที่สัมภาษณ์ และมีคุณสมบัติถูกต้องเพียง 500 รายเท่านั้น

ค. วิธีสำรวจ วิธีสำรวจเริ่มแรกได้ทำการสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาดังนืนานกว่า 4 สัปดาห์ ระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2511 ใช้เจ้าหน้าที่

15 คน เป็นเจ้าหน้าที่สำรวจชาย 5 คน หญิง 10 คน เจ้าหน้าที่เหล่านี้ประกอบด้วย พยาบาลคุณครุภักดิ์ และพนักงานอนามัย ซึ่งพูดภาษามาเลย์ท้องถิ่นได้ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ทั้งหมดเคยมีประสบการณ์การปฏิบัติงานสัมภาษณ์ในสนามมาแล้ว และได้รับการอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ ใช้เวลาอบรมเพิ่มเติมเพื่อทำหน้าที่พนักงานสำรวจเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ที่จังหวัดยะลา ก่อนที่จะออกปฏิบัติงานภาคสนาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้จัดเป็นหมวดหมู่และมีความหมายชัดเจนโดยใช้เป็นภาษาไทยและภาษามาเลย์ ทั้งนี้เนื่องจากราษฎรส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ อย่างไรก็ตามภาษามาเลย์ที่ใช้เป็นภาษามาเลย์กลาง ซึ่งโดยปรกติราษฎรไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่พนักงานสำรวจพูดภาษามาเลย์ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี การใช้ภาษามาเลย์กลางเพียงเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เท่านั้น เพราะลักษณะภาษาแตกต่างกับภาษาพูดมาก และเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนเนื้อหาของการสัมภาษณ์ดำเนินการตามโครงการดังกล่าว จำเป็นต้องบรรจุภาษามาเลย์เข้าไปด้วย และใช้พนักงานสำรวจเพศเดียวกันและอยู่ท้องถิ่นเดียวกันกับผู้ถูกสัมภาษณ์

ก่อนออกสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ได้ปรึกษากับเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายกระทรวงมหาดไทย เช่น นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในท้องที่ดังกล่าว เป็นการแนะนำชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือ ปรากฏว่าทุกฝ่ายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จึงไม่มีปัญหาขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้าของโครงการและผู้ถูกสัมภาษณ์ จึงนับได้ว่าขอมูลดังกล่าวเป็นขอมูลเริ่มแรกที่น่าสนใจลักษณะสภาพความเป็นอยู่ของชาวมุสลิม ทั้งที่ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวพื้นที่ของการสำรวจบางเขตจัดว่าเป็นที่อันตราย เพราะการปฏิบัติการของโจรผู้ก่อการร้าย เพื่อแบ่งแยกดินแดนทางจังหวัดชายแดนภาคใต้ในขณะนั้นอีกด้วย

ง. ลำดับการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์นั้นจะสัมภาษณ์สตรีกลุ่มอายุ 15 - 45 ปี ที่สมรสแล้วอยู่กับสามี และสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน เนื่องจากว่าการสำรวจครั้งนี้ไม่ทราบว่าจะมีคนที่มีคุณสมบัติดังกล่าวบ้าง จึงจำเป็นต้องออกเยี่ยมและสัมภาษณ์ทุกบ้าน

ซึ่งแบ่งลำดับดังนี้

1. ทำการ เยี่ยมบ้านและนับจกบุคคลในครัวเรือน
2. สัมภาษณ์สตรีในครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 15 - 45 ปี ที่สมรสและอยู่
กินกับสามี และสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนชายประมาณ ร้อยละ 30 ของ
ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ทั้งหมด (แต่ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะส่วนที่เป็นสตรี
เท่านั้น)
3. คำถามในแบบสอบถามส่วนใหญ่จะถามในลักษณะความรู้ ทักษะ และ
การปฏิบัติเกี่ยวกับอนามัยครอบครัว

การนับจกบุคคลในครัวเรือนและการสัมภาษณ์จะใช้เวลา 10 - 30 นาที ใน
การสอบถามสตรีและชาย ตามคุณสมบัติดังกล่าวตามต้องการในเวลากลางวัน และตรวจ
แบบสอบถามที่สัมภาษณ์แล้วในเวลากลางคืน หากข้อสอบถามที่ไถ่ไถ่นั้นมีข้อผิดพลาด ก็
จะย้อนไปสอบถามใหม่ในวันรุ่งขึ้น หรือหากไปสัมภาษณ์ในวันแรก ผู้ตอบสัมภาษณ์ไม่อยู่ก็จะ
ย้อนไปถามใหม่จนครบ 2 ครั้ง

จ. ลักษณะแบบสอบถาม ลักษณะคำถามในแบบสอบถามนั้นแบ่งออกเป็น 2
ลักษณะ คือ คำถามสำหรับสตรีกลุ่มอายุ 15 - 45 ปี ที่สมรสแล้วอยู่กินกับสามี และ
คำถามสำหรับชายหัวหน้าครัวเรือน โดยเนื้อหาคำถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือน จำนวนบุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้าน
ที่สัมภาษณ์
- ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ การสมรส การหย่าร้าง การสิ้นสุด
การสมรสและจำนวนบุตร
- ส่วนที่ 3 ทักษะที่มีต่อครอบครัว เช่น ความต้องการจำนวนบุตรจริง จำนวน
บุตรในอุดมคติ ระยะเวลาต้องการมีบุตรแต่ละคน และความคิดที่ว่า
ควรจะมีกี่คนให้คงบรรทัดไว้ รวมไปถึงวิธีการป้องกันการปฏิสนธิ

ส่วนที่ 4 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การศึกษา อาชีพ สภาพการทำงาน รายได้และทรัพย์สิน

ส่วนที่ 5 ทศนคติทางศาสนา การนับถือศาสนา การทำกิจพิธีทางศาสนา และความเชื่อทางศาสนา

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด การดูแลอุปการะของบิดามารดา การปรึกษาหารือกัน

ส่วนที่ 7 ความคิดเห็นของผู้สัมภาษณ์

โดยมีคำถามทั้งสิ้น 174 คำถาม หนาประมาณ 64 หน้า ขนาดตัวอย่างที่สัมภาษณ์ประชากรของชาวมุสลิมแดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1. ขนาดตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์ของชาวมุสลิมในภาคใต้ จังหวัดยะลา.

รายละเอียด	ชาวมุสลิม	
จำนวนครัวเรือนที่สัมภาษณ์	728	ครัวเรือน
จำนวนประชากรในครัวเรือนทั้งหมดที่สัมภาษณ์	3,934	คน
จำนวนเฉลี่ยบุตรในครัวเรือน	4.5	คน
ผู้ใหญ่ที่สัมภาษณ์รวมทั้งสิ้น	655	คน
ผู้ใหญ่ที่สัมภาษณ์ที่เป็นชาย	153	คน
ผู้ใหญ่ที่สัมภาษณ์ที่เป็นหญิง	502	คน

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนของชาวมุสลิมอยู่ในระดับต่ำมาก กล่าวคือจะมีผู้ที่ไม่รู้หนังสือมาก โดยที่ไม่ได้เข้าเรียนหนังสือไทยเลยถึงร้อยละ 65.8 นอกจากนี้เรียนหนังสือแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และสูงกว่าประมาณร้อยละ 10.2 และ 24.0 ตามลำดับ ซึ่งได้แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 อัตราส่วนร้อยละของระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนของสตรีไทย-มุสลิมในภาคใต้.

ระดับการศึกษา	ร้อยละ	
ไม่เคยเรียนหนังสือ	65.8	(330)
เคยเรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	10.2	(51)
เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และสูงกว่า	24.0	(120)
รวม	100.0	(501)

ลักษณะอาชีพ

โดยทั่วไป ชาวมุสลิมส่วนมากมีการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ชาวมุสลิมมีอาชีพทางเกษตรกรรมร้อยละ 89.0 พอกการร้อยละ 3.6, ครูร้อยละ 0.2, ข้าราชการร้อยละ 0.2 วางงานและอื่น ๆ ร้อยละ 3.6 และ 3.4 ดังแสดงในตารางที่ 3.

ตารางที่ 3 อัตราส่วนร้อยละของอาชีพ จำแนกตามลักษณะอาชีพของสตรีไทยมุสลิม
ในภาคใต้

ลักษณะอาชีพ	ร้อยละ
ทำนา	89.0 (447)
ค้าขาย	3.6 (18)
ครู	0.2 (1)
ข้าราชการ	0.2 (1)
ว่างงาน	3.6 (17)
อื่น ๆ	3.4 (18)
รวม	100.0 (502)

ลักษณะของครอบครัว

ครอบครัวแบบแรกเริ่ม หมายถึงครอบครัวที่มีขนาดเล็ก สมาชิกในครอบครัวมีเพียง
สามีภรรยาและบุตรเท่านั้น ส่วนครอบครัวแบบขยายนั้น นอกจากมีสามีภรรยาและบุตรแล้ว
มีญาติอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย ซึ่งชาวมุสลิมนิยมครอบครัวแบบแรกเริ่มมากกว่าครอบครัวขยาย

ลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปของครอบครัวชาวมุสลิม ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวแบบแรกเริ่ม
และครอบครัวแบบขยาย รองลงมาได้แก่ผู้ไม่ตอบ ไม่ทราบ ซึ่งพิจารณาได้ตามตารางที่ 4.

ตารางที่ 4 อัตราส่วนร้อยละของครอบครัวแบบต่าง ๆ ของชาวมุสลิม
ในภาคใต้

ลักษณะของบุคคลในครอบครัวต่าง ๆ	ร้อยละ
-ครอบครัวแบบแรกเริ่ม	48.0 (328)
-ครอบครัวแบบขยายที่มีผู้มีความรู้ของสามีภรรยา และญาติอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย	33.0 (257)
-ไม่ตอบ ไม่ทราบ	19.0 (141)
รวม	100.0 (726)

จำนวนครั้งที่สตรีสมรสและจำนวนครั้งที่การตั้งครรภ์ สตรีไทยมุสลิมสมรสเพียงครั้งเดียวมีถึงร้อยละ 71.0 แต่การสมรสครั้งต่อ ๆ มาจะมีอัตราการลงมาถึงจำนวนครั้งที่ 6 ซึ่งมีอัตราลดหลั่นกันมาตามลำดับ และมีผลต่อจำนวนการตั้งครรภ์อีกด้วย ตารางที่ 5 และ 6 เป็นการแสดงอัตราส่วนร้อยละของการสมรสของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้และการตั้งครรภ์ตามลำดับ

ตารางที่ 5 อัตราส่วนร้อยละของการสมรสของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้

จำนวนครั้งที่สมรส	ร้อยละ
เคยสมรสเพียง 1 ครั้ง	71.0 (351)
เคยสมรส 2 ครั้ง	16.0 (80)
เคยสมรส 3 ครั้ง	7.0 (36)
เคยสมรส 4 ครั้ง	4.0 (23)
เคยสมรส 5 ครั้ง	0.8 (4)
เคยสมรส 6 ครั้ง	1.2 (6)
รวม	100.0 (500)

ตารางที่ 6 อัตราส่วนร้อยละของการตั้งครรภ์ของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้

จำนวนครั้งที่ตั้งครรภ์	ร้อยละ
ไม่เคยตั้งครรภ์เลย	9.6 (48)
เคยตั้งครรภ์ 1 ถึง 2 ครั้ง	27.7 (139)
เคยตั้งครรภ์ 3 ถึง 4 ครั้ง	37.7 (190)
เคยตั้งครรภ์ 5 ถึง 6 ครั้ง	18.5 (93)
เคยตั้งครรภ์ ตั้งแต่ 6 ครั้งขึ้นไป	6.4 (32)
รวม	100.0 (502)

ตารางที่ 7 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนเด็กเกิดมีชีพของสตรีไทยมุสลิมใน-
ภาคใต้.

เด็กเกิดมีชีพ	ร้อยละ
ไม่มี	10.4 (52)
มี 1-2 คน	29.5 (148)
มี 3-4 คน	38.2 (192)
มี 5-6 คน	16.9 (85)
มี 6 คนขึ้นไป	5.0 (25)
รวม	100.0 (502)